

บทที่ 5

การวิเคราะห์เชิงพรรณนาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน ในมหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย

การศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพรรณนาแสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริง การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา โดยใช้ผลการสำรวจเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และการสังเกต ซึ่งมีเนื้อหารายละเอียดประกอบตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความคาดหวังของนักศึกษาชาวจีน
2. สภาพปัญหาทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีน
3. การสนับสนุนทางสังคม
4. วิธีการในการปรับตัวทางวัฒนธรรม
5. กระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรม
6. การเสนอแนะทางที่สนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน

ความคาดหวังของนักศึกษาชาวจีน

จากผลการวิเคราะห์แบบการสำรวจในข้างต้น ผู้วิจัยได้จัดทำกิจกรรมการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคาดหวังของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาไว้เป็น 5 ประเด็น คือ ความสนใจในเรื่องสังคมวัฒนธรรม การใช้ชีวิต การเรียนรู้ภาษา การศึกษาแบบนานาชาติ และการประกอบอาชีพ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างเกี่ยวกับความคาดหวังของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความสนใจในเรื่องสังคมวัฒนธรรม

นักศึกษาชาวจีนที่มาเรียนในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะประทับใจในเรื่องสังคมวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะในเรื่องสภาพสังคมที่มีน้ำใจต่อกัน การทักทาย วิถีชีวิตที่รักษาความสงบ Yu (Interview, November 14, 2011) จำได้ว่า ครั้งแรกที่ได้รู้จักประเทศไทย คือ ดูรายการท่องเที่ยวจากโทรทัศน์ ซึ่งเป็นรายการที่แนะนำประเพณีสงกรานต์ ทำให้ตนเองสนใจประเทศไทย และอยากได้โอกาสไปสัมผัสกับวัฒนธรรมสังคมไทย รวมทั้งศาสนาพุทธ การจี๊ซ้าง เมื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแล้วได้ทราบว่า มหาวิทยาลัยมีโครงการร่วมมือทางด้านการศึกษากับมหาวิทยาลัยในไทย ก็คิดในใจว่า ความฝันจะกลายเป็นจริง อยากไปเรียนที่ประเทศไทย และเรียนรู้วัฒนธรรมไทย

2. การใช้ชีวิต

เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศที่มีประชากรเป็นจำนวนมาก จึงทำให้การใช้ชีวิตและการเรียนของนักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ต้องมีการแข่งขันที่หนัก เพื่อการงานอาชีพในอนาคต ซึ่งทำให้นักศึกษาบางกลุ่มมีความสนใจไปเรียนในต่างประเทศเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมปลาย

Wei (Interview, November 9, 2011) เป็นนักศึกษาที่เพิ่มจบการเรียนจากมัธยมปลายมาเรียนในประเทศจีน ความคาดหวังที่มาเรียนในประเทศไทยของตนเอง คือ อยากเปลี่ยนการใช้ชีวิตเดิม เพราะตอนที่เรียนในประเทศจีน ไม่มีเวลาสำหรับตนเอง ทุกวันเข้าเรียน 7 โมงเช้า เลิกเรียน 6 โมงเย็น กลับถึงบ้านและกินข้าวเสร็จก็จะทำการบ้านถึงเที่ยงคืน ไม่มีวันหยุดปกติ และรู้สึกเหนื่อยมาก จึงคาดหวังว่า เมื่อเรียนในประเทศไทยแล้ว การดำรงชีวิตจะได้มีการปรับเปลี่ยนในทางที่ดี

3. การเรียนรู้ภาษา

นักศึกษาชาวจีนที่มีจุดประสงค์เพื่อเรียนภาษาในประเทศไทย มักจะมีพื้นฐานภาษาไทยเป็นระดับหนึ่งแล้ว โดยมีความคิดว่า ถ้าต้องการพัฒนาทักษะภาษาไทยก็มีความจำเป็นจะต้องเรียนกับอาจารย์คนไทย และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นวัฒนธรรมสังคมไทย

Ya (Interview, November 15, 2011) เป็นนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทยจากมหาวิทยาลัยในจีน โดยมีความคาดหวังว่า เมื่อเรียนต่อในประเทศไทยจะได้พัฒนาภาษาไทยของตนเองให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในด้านการเขียน การพูด และการอ่าน เพราะการเขียนและการพูดเป็นจุดอ่อนสำหรับนักศึกษาชาวจีนที่เรียนภาษาไทย และคิดว่ามีทางเดียวที่ช่วยพัฒนาได้ คือ เรียนกับอาจารย์คนไทย ถ้าความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้มีการพัฒนาอีก กลับบ้านหางานทำก็จะง่ายขึ้น

4. การศึกษาแบบนานาชาติ

ระบบการศึกษาไทยเป็นระบบการศึกษาที่มีลักษณะแบบประเทศตะวันตก โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา โดยมีการบริหารจัดการหลักสูตรแบบนานาชาติ และการเรียนการสอนแบบนานาชาติ

Xu (Interview, November 16, 2011) บอกว่า การที่เลือกมาเรียนในประเทศไทยจะมีเหตุผลสำคัญ 3 ประการ คือ การเรียนการสอนเป็นระบบนานาชาติ และเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก ประการที่สอง ระยะเวลาของการเรียนจะไม่นานเท่ากับจีน คือ ปริญญาโทต้องเรียน 3 ปีเต็ม และประการที่สาม คือ เพื่อนำประสบการณ์ในการดำรงชีวิตในประเทศไทยไปศึกษาต่อที่ประเทศตะวันตกในเวลาต่อไป

5. การประกอบอาชีพ

จากการสัมภาษณ์นักศึกษาชาวจีนหลายคน ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาชาวจีนไม่ได้คาดหวังว่าจะได้ประกอบอาชีพในประเทศไทย

Liang (Interview, November 16, 2011) ได้กล่าวเหตุผลว่า พ่อกับแม่อยากให้ทำงานใกล้บ้าน จะได้ดูแลกัน และสามารถให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับงานได้ดี เพราะฉะนั้นทางครอบครัวของนักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่จะเตรียมงานหรือโอกาสให้กับนักศึกษา ก่อนสำเร็จการศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาที่เมืองไทยก็จะกลับทำงานที่บ้าน

จากการสัมภาษณ์ความคาดหวังของนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยพบว่า ความคาดหวังของนักศึกษาชาวจีนที่มาเรียนในประเทศไทยมีลักษณะเดียวกัน คือ การเชื่อมโยง เพราะความคาดหวังของนักศึกษาชาวจีนที่มาเรียนในประเทศไทยมักจะเชื่อมกับการเรียนและการประกอบอาชีพ นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่จะมีความคาดหวังในหลาย ๆ ด้านในช่วงเวลาที่เรียนในมหาวิทยาลัย บรูพา และคาดหวังว่า มหาวิทยาลัยบรูพาจะ ได้เป็นการเชื่อมโยงสำคัญที่ทำให้ นักศึกษาชาวจีนได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้สังคมวัฒนธรรมไทยและภาษาไทย การดำรงชีวิตประจำวันในต่างประเทศ และศึกษาองค์ความรู้ในลักษณะแบบนานาชาติ

สภาพปัญหาทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีน

จากผลการวิเคราะห์แบบการสำรวจที่แสดงให้เห็นถึงสภาพรวมของปัญหาทั่วไปของนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยได้จัดทำกิจกรรมการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับปัญหาทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีนไว้เป็น 10 ประเด็น คือ ด้านภาษา ด้านสุขภาพ ด้านค่านิยม ด้านชีวิตประจำวัน ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับคนไทย ด้านศาสนา ด้านกฎระเบียบ ด้านอารมณ์ความรู้สึก ด้านการเรียน และด้านสภาพภูมิอากาศ เพื่อที่จะพรรณนาให้เห็นสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่นักศึกษาชาวจีนได้ประสบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านภาษา

1.1 ภาษาไทย

ภาษาเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรม เพราะภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความหมายให้คนอื่นเข้าใจกันได้ สำหรับประเทศไทยนั้นนับตั้งแต่อดีตกาลมานานแล้วที่มีชนชาติอื่นมาอาศัยอยู่ไม่ว่าจะเป็นมอญ ขอม จีน อินเดีย ลาว และชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ อีกมาก แต่ทั่วประเทศประชาชนก็ยังใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการสื่อสารติดต่อกัน เพราะฉะนั้น เมื่อนักศึกษาชาวจีนเข้ามาเรียนในประเทศไทยแล้ว การเรียนรู้ภาษาไทยจึงเป็นปัญหาสำคัญสำหรับนักศึกษาชาวจีน ดังที่

Liang (Interview, November 14, 2011) บอกว่า ในช่วงระยะเวลาแรกที่เข้ามาเรียนในประเทศไทย เวลากินข้าวทุกครั้ง ต้องหาร้านอาหารที่ไม่ค่อยมีคนไป และยืนอยู่น้ำครวของร้านอาหาร แล้วใช้มือชี้อาหารที่ตนอยากรับประทาน ซึ่งเป็นวิธีการในการสั่งอาหารสำหรับนักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ที่พูดภาษาไทยไม่ได้ หลายครั้งอาหารที่สั่งมาจะไม่เหมือนที่ตนคิดเอาไว้ และบางทีอาจสั่งอาหารมากไป

Yu (Interview, November 14, 2011) เล่าให้ฟังว่า “อาหารไทยที่ตนเองไม่ชอบมากที่สุดคือ ข้าวมันไก่ เพราะในช่วงเดือนแรกที่มาประเทศไทยเคยกินข้าวมันไก่ติดต่อกันสิบกว่าวัน วันละสามมื้อ เพราะพูดได้ ข้าวมันไก่ คำเดียวในคำศัพท์อาหารไทย”

Lei (Interview, October 17, 2011) จำได้ว่า เคยพาเพื่อนคนหนึ่งไปทำวิชาที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพื่อนคนนี้เพิ่งเรียนภาษาไทยไม่นาน และถามว่า ผมเป็นชาวต่างชาติในภาษาไทยพูดอย่างไร ดิฉันก็ตอบไปว่า ผมเป็นชาวต่างดาว แล้วเพื่อนก็ไปพูดให้เจ้าหน้าที่กลายเป็นว่า ผมเป็นคนต่างดาว หลังจากนั้นทุกคนหัวเราะกันหมด มีแต่เพื่อนคนนี้ยังไม่รู้ตนเองพูดผิดอะไรไป เพราะฉะนั้น ดิฉันคิดว่า การเรียนภาษาไทยมิได้เป็นเรื่องวันสองวัน และมีความจำเป็นต้องกล้าพูด ไม่กลัวพูดผิด และค่อย ๆ สะสมไป

1.2 ภาษาอังกฤษ

ถึงแม้ว่านักศึกษาชาวจีนเคยเรียนภาษาอังกฤษมาบ้างแล้ว แต่ก็ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นเช่นกัน

Yu (Interview, November 14, 2011) บอกว่า นักศึกษาชาวจีนที่มาเรียนหลักสูตรภาษาอังกฤษจะมีปัญหาเดียวกัน คือ ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสนทนาทั่วไปกับอาจารย์ รู้สึกภาษาอังกฤษที่เรียนมาเหมือนไม่ได้เรียนจริง เพราะนักศึกษาชาวจีนจะไม่ค่อยได้มีโอกาสนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวต่างชาติโดยใช้ภาษาอังกฤษ

Yang (Interview, November 8, 2011) บอกว่า “ภาษาอังกฤษสำเนียงไทยทำให้นักศึกษาจีนลำบาก ฟังแล้วไม่เข้าใจ หรือเข้าใจกันยาก เมื่อเรียนอยู่หรือเวลาคบเพื่อนคนไทยจะรู้สึกเหนียว แต่พอตั้งใจสังเกตและฝึกฝนสักระยะหนึ่ง ก็พอเข้าใจได้แล้ว ซึ่งคนชาติอื่นที่มาอยู่เมืองไทยก็รู้สึกเช่นกัน”

2. ด้านสุขภาพ

การรักษาสุขภาพเป็นปัญหาหนักของนักศึกษาชาวจีนอีกประการ โดยมีเหตุผลหลัก คือ ความแตกต่างกันระหว่างวัฒนธรรมของการรักษาดูแลสุขภาพร่างกายคนไทยกับคนจีน

แรก ๆ ยังไม่ชินกับระบบการเรียนในเมืองไทย เพราะเวลาเรียนต่างกัน การเรียนในเมืองไทย ไม่ค่อยได้พักผ่อน ช่วงเวลาเรียนแต่ละวิชาจะไม่ต่ำกว่า 2-3 ชั่วโมง บางวันเรียน

ติดต่อกันโดยไม่มีพัก โดยเฉพาะในเมืองจีนมีการจัดเวลานอนพักในกลางวันประมาณ 1 ถึง 2 ชั่วโมง เพื่อให้สมองได้พักผ่อน ดันจิ้นมาจะสดชื่น พร้อมทั้งจะเรียนในช่วงบ่ายต่อไปได้ แต่ในเมืองไทย ช่วงเวลาที่อยากนอนต้องเรียน ทำให้เกิดการเครียด และเหนื่อยล้า Wei กล่าว

Ya (Interview, November 15, 2011) บอกว่า อาหารไทยไม่ค่อยหลากหลาย และชนิดของผักในอาหารประจำวันก็น้อย ทำให้การรับวิตามินและสารบำรุงร่างกายอื่นจากอาหารน้อยมาก ซึ่งไม่เหมือนการพัฒนารวมอาหารการกินที่บ้าน โดยเน้นการรับสารบำรุงจากอาหารธรรมชาติ ในช่วงเวลาหนึ่ง ทำให้น้ำหนักของร่างกายผอมลง 5 กิโลกรัม และมีอาการเส้นผมร่วงเกินจำนวนปกติ เมื่อดิฉันไปถามเพื่อนคนไทยและบอกว่า ตามวัฒนธรรมไทย คนไทยมักจะรับประทานผลไม้หลายอย่างหลังจากรับประทานอาหาร เพื่อที่จะได้รับสารบำรุงร่างกายจากผลไม้

3. ด้านค่านิยม

Xu (Interview, November 16, 2011) บอกว่า ผมไม่เข้าใจเลยว่า ทำไมนักศึกษามหาวิทยาลัยต้องสวมใส่เครื่องแบบนักศึกษาไปเรียน และชุดนักศึกษาต้องนำไปรีดให้เรียบร้อยทุกครั้งก่อนที่จะนำไปสวมใส่ ถ้าไม่ทำเช่นนี้ก็จะถูกคนอื่นมองว่า ผมเป็นคนไม่มีมารยาท หรือคนสกปรก ทั้ง ๆ ที่ชาติไทยที่เป็นนักต่อสู้รักในความเป็นไทย และมีแผ่นดินที่ชื่อว่า ไทย (Land of Freedom) คนไทยชอบอิสระเสรีในเกือบทุก ๆ เรื่อง และไม่ชอบให้ใครมาขัดใจและไม่ชอบขัดใจคนอื่นด้วย

Yu (Interview, November 14, 2011) บอกว่า ทุกครั้งที่นัดพบเพื่อนคนไทยไปกินข้าวหรือทำกิจกรรมด้วยกัน เพื่อนคนไทยจะชอบมาสายมาช้า บางครั้งมาสายเป็นชั่วโมง บางครั้งนัดเข้ามาบ่าย ในตอนแรกนึกว่า เพื่อนอาจมีธุระ ครั้งที่สองนึกว่า อาจมีธุระด่วน พอครั้งที่สามก็เป็นเช่นนี้ ผมก็เข้าใจแล้วว่า คนไทยไม่ตรงต่อเวลา

4. ด้านชีวิตประจำวัน

การดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทยมักจะประสบปัญหาในเรื่องการหาห้องพักเหมาะสม และการเดินทาง ซึ่งเป็นความแตกต่างที่เกิดจากการดำรงวิถีชีวิตที่ปฏิบัติกรมาเป็นเวลายาวนาน

Wei (Interview, November 9, 2011) บอกว่า การหาห้องพักที่มีการติดตั้งเครื่องทำน้ำร้อนไว้เป็นเรื่องที่ยากลำบากมาก เพราะคนไทยทั่วไปจะไม่อาบน้ำโดยใช้น้ำร้อน แต่ในประเทศจีนไม่ว่าอากาศร้อนหรือหนาวเย็น คนจีนจะชอบอาบน้ำโดยใช้น้ำร้อน เพราะการอาบน้ำโดยใช้น้ำร้อนสามารถทำให้ตัวร่างกายหายเหนื่อยได้

Ya (Interview, November 15, 2011) บอกว่า คนไทยมีวัฒนธรรมการเดินทางโดย

ใช้มอเตอร์ไซค์ เวลาเดินทางไปไหนสะดวกสบายและรวดเร็ว แต่สำหรับนักศึกษาชาวจีนทั่วไปที่ไม่เคยมีประสบการณ์ขี่มอเตอร์ไซค์ การเดินทางก็จะเป็นเรื่องที่ยากลำบาก โดยเฉพาะนักศึกษาชาวจีนเพศหญิง เพราะถ้าเดิน 20 นาที ในอากาศร้อนมักจะทำให้เหนื่อยมาก และเสียความสวยงาม

5. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับคนไทย

ปัญหาของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยกับนักศึกษาชาวจีนนั้นเป็นปัญหาที่เกิดจากการใช้ภาษา และความเข้าใจกันในเรื่องวัฒนธรรม

Ma (Interview, November 15, 2011) เล่าให้ฟังว่า ขณะที่เรียนอยู่เป็นคณะที่ไม่ค่อยมีนักศึกษาต่างชาติเข้าศึกษา จึงมีเพื่อนคนไทยหลายคนสนใจที่จะขอพบเป็นเพื่อนกัน และมักจะโทรมานัดไปกินข้าวด้วยกันในวันหยุดเรียน พอเพื่อนโทรมาถามว่า Ma กินข้าวหรือยัง ผมก็จะตอบไปว่า กินแล้ว ซึ่งดูเหมือนว่าผมกำลังปฏิเสธ แต่ความเป็นจริง คือ ผมคิดใจมากที่เพื่อนชวนไปกินข้าว แต่ทุกครั้งที่เพื่อนคนไทยโทรมาชวนไปกินข้าวด้วยกันเป็นช่วงเวลาที่ตนเองเพิ่มกินข้าวเสร็จ เพราะคนจีนมักจะกินข้าวตรงเวลาไม่ว่าจะเป็นช่วงกลางวันหรือช่วงเย็นก็ตาม และไม่รู้จะอธิบายกับเพื่อนอย่างไร เนื่องจากภาษาไทยไม่ดี ผมเสียใจมาก ๆ

Yang (Interview, November 8, 2011) บอกว่า การพูดภาษาไทยเป็นปัญหาสำคัญมากที่สุดในการสร้างความสัมพันธ์กับคนไทย เพราะถ้าไม่เคยเรียนภาษาไทยนิดหน่อย เมื่อต้องมีการสื่อสารกับเพื่อนคนไทยจะทำให้เข้าใจกันยาก และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นไม่ได้ ซึ่งจะส่งผลทำให้โอกาสในการคบเพื่อนคนไทยสำเร็จได้อีก

6. ด้านศาสนา

เนื่องจากการปฏิรูปทางวัฒนธรรมและศาสนาในประวัติศาสตร์ของประเทศจีน ซึ่งทำให้ชาวจีนทั่วไปไม่ค่อยได้สืบทอดและยกย่องศาสนา โดยเฉพาะชาวจีนสมัยใหม่ เช่น นักศึกษาจีน เป็นต้น

Ya (Interview, November 15, 2011) บอกว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย และชาวไทยส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ นักศึกษาชาวจีนที่เรียนในประเทศไทยสามารถเข้าใจและให้ความสำคัญกับศาสนาของชาวไทย แต่เมื่อต้องปฏิบัติตามก็มักจะทำให้เข้าใจผิดกันหรืออาจไม่รู้ไม่ทราบ เช่น ดิฉันเคยขึ้นลิฟต์กับพระด้วยกัน ดิฉันเคยนั่งใกล้กับพระ ซึ่งทุกครั้งชาวไทยจะส่งสายตาแปลก ๆ มาโดยที่ดิฉันไม่เข้าใจเพราะเหตุผลใดในตอนแรก เป็นต้น

7. ด้านกฎระเบียบ

Li (Interview, October 22, 2011) บอกว่า ตอนแรกที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยบูรพา ตนเองกับเพื่อนคนจีนหลายคนเคยพักที่หอพักชายที่มหาวิทยาลัยจัดไว้ให้ โดยมี

กฎระเบียบกำหนดไว้มากมาย เช่น ห้ามใส่รองเท้าเข้าไปในห้องพัก ห้ามทำอาหารในห้องพัก ห้ามสูบบุหรี่ในห้อง ห้ามใช้เครื่องไฟฟ้าบางอย่าง เป็นต้น กฎระเบียบเหล่านี้ นักศึกษาชาวจีนสามารถปฏิบัติได้ส่วนใหญ่เหมือนกับเพื่อนคนไทย แต่บางข้อมักจะไม่สามารถคล้อยตาม วัฒนธรรมประเพณีของชาวจีน เช่น ห้ามทำอาหารในห้องพัก มีอยู่วันหนึ่ง ซึ่งเป็นวันสำคัญในวัฒนธรรมของชาวจีน วันตรุษจีน นักศึกษาที่พักด้วยกันตกลงที่จะทำกับข้าวกินในห้องพักด้วยกัน เมื่อทำกับข้าวเสร็จแล้วกำลังรับประทานและสนุกสนานอยู่ นักศึกษาไทยเข้ามาบอกว่า นักศึกษาชาวจีนไม่ทำตามกฎระเบียบของหอพัก ทุกคนต้องย้ายออกภายใน 3 วัน และยังมีนักศึกษาไทยหลายคนช่วยถ่ายรูป หลังจากนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาไทยกับนักศึกษาจีนก็เปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดี

8. ด้านอารมณ์ความรู้สึก

เมื่อนักศึกษาชาวจีนเข้ามาเรียนในประเทศไทยแล้ว ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ ทำให้อารมณ์ความรู้สึกมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

Yu (Interview, November 14, 2011) บอกว่า เมื่อเข้ามาเรียนในประเทศไทย ตนเองรู้สึกไม่มีเพื่อน และไม่มีคนคอยดูแล ไม่เหมือนอยู่ที่บ้านมีเพื่อนกับพ่อแม่ และบางที่ยังสามารถไปดูแลคนรอบข้างได้ แต่ชีวิตในประเทศไทยมักจะรู้สึกไม่มีเรื่องหรือเพื่อนที่ตนเองต้องสนใจ และไม่มีเรื่องหรือบุคคลเกี่ยวกับตนเอง มีเวลาว่างมาก รู้สึกเหงา

Ya (Interview, November 15, 2011) บอกว่า ในตอนแรกรู้สึกคิดถึงบ้าน คิดถึงสิ่งที่ตนเองคุ้นเคย บางทีจะใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ตติดต่อกับเพื่อนทั้งวัน บางทีก็โทรหาพ่อแม่ 3 ถึง 4 ครั้งต่อวัน เมื่อผ่านไปสักระยะเวลาหนึ่งก็รู้สึกอยากกลับบ้านมาก เพราะเพื่อนในประเทศไทยจีนมีบ้านมีความสุข แต่ตนเองไม่มีบ้านที่ประเทศไทย อย่างที่อาจารย์คนไทยมักจะพูดกับนักศึกษาจีนว่า น่าสงสารมาก

9. ด้านการเรียน

ปัญหาที่นักศึกษาชาวจีนประสบในด้านการเรียนเป็นปัญหาที่เนื่องจากการใช้ภาษา และระบบการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสิ่งใหม่ที่นักศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนและเรียนรู้ ดังนี้

Yu (Interview, November 14, 2011) บอกว่า ภาษาเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เมื่อเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยบูรพาแล้ว การเรียนรู้ภาษา โดยเฉพาะภาษาไทยเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง ไม่ว่าเข้าเรียนเป็นหลักสูตรภาษาไทยหรือหลักสูตรนานาชาติก็ตาม เช่น เมื่ออาจารย์สั่งทำงานกลุ่ม นักศึกษาไทยก็จะใช้ภาษาไทยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้นักศึกษาชาวจีนรู้สึกไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น และไม่มีส่วนร่วม ทั้ง ๆ ที่อาจารย์สั่งให้ใช้ภาษาอังกฤษแล้ว

Ma (Interview, November 15, 2011) บอกว่า การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยไทยไม่เหมือนกับมหาวิทยาลัยของจีน เพราะอาจารย์คนจีนจะช่วยอธิบายมากกว่านักศึกษาจะเข้าใจ แต่อาจารย์คนไทยจะสอนน้อย เพื่อให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งทำให้การเรียนของนักศึกษาจีนเรียนรู้ช้า และเข้าใจยาก เพราะความสามารถในการใช้ภาษา และการใช้ทรัพยากรด้านการศึกษาระหว่างนักศึกษาไทยกับนักศึกษาจีนไม่เหมือนกัน ถ้า นักศึกษาชาวจีน ไม่ขยันตั้งใจเรียนเพิ่มเติมกว่านักศึกษาไทย ก็จะไม่มีความสำเร็จการศึกษา

10. ด้านสภาพภูมิอากาศ

สำหรับการปรับตัวกับสภาพภูมิอากาศของไทยนั้น นักศึกษาชาวจีนมักจะมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตบางอย่าง เพื่อที่จะดำรงชีวิตประจำวันในภูมิอากาศร้อน

Lei (Interview, October 17, 2011) บอกว่า “เนื่องจากภูมิอากาศไทยร้อน ทำให้ตนเองต้องอาบน้ำวันละหลายครั้ง และเปลี่ยนเสื้อผ้าทุกวันเหมือนคนไทย แต่พอเวลานาน ๆ ตนเองก็ปฏิบัติตนเป็นธรรมชาติ”

Jie (Interview, October 19, 2011) บอกว่า “เมื่ออยู่นอกห้องจะรู้สึกอากาศไทยร้อน แต่เมื่ออยู่ในห้องจะรู้สึกหนาว เพราะคนไทยชอบเปิดเครื่องปรับอากาศในอุณหภูมิต่ำ ซึ่งมักจะทำให้นักศึกษาที่เพิ่งมาเรียนในประเทศไทยเป็นหวัดง่าย และเป็นไข้บ่อย”

จากการพรรณนาปัญหาที่ทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีนในด้านต่าง ๆ อาจสรุปได้ว่า ภาษาไทยเป็นปัญหาหลักในการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีน เพราะความสามารถในการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนส่งผลกระทบต่อปัญหาทุกด้าน ซึ่งทำให้เรื่องที่เขาใจยากกลายเป็นเรื่องที่เขาใจยาก ความแตกต่างทางวัฒนธรรมก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการที่ทำให้การดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีนประสบปัญหา ซึ่งทำให้นักศึกษาชาวจีนมีความจำเป็นต้องเรียนรู้ ปรับเปลี่ยน และยอมรับ เพื่อที่จะดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมใหม่อย่างราบรื่น และแก้ไขปัญหที่เกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ความแตกต่างระหว่างบุคคลก็มีผลต่อปัญหาที่นักศึกษาประสบ เพราะในกระบวนการสัมภาษณ์นักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยสังเกตพบว่ามีระดับปัญหาที่นักศึกษาชาวจีนได้ประสบในด้านต่าง ๆ จะไม่เหมือนกัน โดยมีลักษณะเป็นปัญหาเฉพาะด้าน ซึ่งขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะของนักศึกษาแต่ละคน

การสนับสนุนทางสังคม

จากผลการวิเคราะห์แบบการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยได้จัดทำกิจกรรมการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาไว้เป็น 5 ประเด็น คือ เครือข่ายของการคบเพื่อน แหล่งสนับสนุนทางสังคม การสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับ การตอบ

แทนของการสนับสนุนทางสังคม และการเข้าร่วมกิจกรรมสังคม โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

1. เครือข่ายของการคบเพื่อน

1.1 เครือข่ายการคบเพื่อนเป็นกลุ่มคนจีน

นักศึกษาชาวจีนคบเพื่อนเป็นคนจีนมักจะง่ายกว่าคนชาติอื่นในสังคมไทย เพราะมีความเหมือนและใกล้เคียงกันทางวัฒนธรรมมากมาย ซึ่งทำให้การคบหาหรือการสร้างความสัมพันธ์ง่ายขึ้น

Liang (Interview, November 16, 2011) บอกว่า “การคบเพื่อนที่เป็นคนจีนมักจะได้รับความช่วยเหลือมากกว่าคบเพื่อนของชาติอื่น เพราะนักศึกษาจีนจะช่วยดูแลกัน รุ่นพี่จะดูแลรุ่นน้อง ไม่ว่าจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นก็ช่วยกันได้ โดยเฉพาะอยู่ในต่างประเทศ”

Lei (Interview, October 17, 2011) บอกว่า “พวกเราเป็นคนชาติเดียวกัน มีเรื่องที่แตกต่างกันมากมาย และเข้าใจง่าย ไม่ว่าจะทำกิจกรรมใดก็รู้สึกมีความสุข เพราะเรามาจากประเทศเดียวกัน มีวัฒนธรรมเดียวกัน”

1.2 เครือข่ายการคบเพื่อนเป็นกลุ่มคนไทย

นักศึกษาชาวจีนที่มีเพื่อนเป็นคนไทยมักจะได้รับความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนมากกว่า ดังที่ Ya (Interview, November 15, 2011) บอกว่า “เพื่อนคนไทยมักจะชวนไปชมภาพยนตร์ด้วยกัน นอกจากได้สนุกสนานด้วยกันแล้ว ยังสามารถเข้าใจและเรียนรู้วัฒนธรรมไทยได้มากขึ้น โดยจากการสนทนากับเพื่อนคนไทย และจากเรื่องที่พรรณนาในภาพยนตร์”

Ma (Interview, November 15, 2011) จำได้ว่า เมื่อวันที่ 11 เดือนตุลาคม ปีนี้ เวลาประมาณตี 3 ผมจากบ้านกลับมาไทย ซึ่งในตอนแรกวางแผนว่า จะต้องนอนในสนามบินหนึ่งคืน แต่พอเจอเพื่อนคนไทยไปคอยรับผมที่สนามบิน โดยที่ผมไม่ทราบ ซึ่งก่อนหน้านี้นี้ผมแค่ส่งข้อความไปถามว่า ผมจะกลับเมื่อไร และต้องการของฝากอะไรไหม เรื่องนี้ทำให้ผมรู้สึกว่า ผมจะยอมรับเพื่อนคนไทยคนนี้ได้ตลอดกาล

1.3 เครือข่ายการคบเพื่อนเป็นกลุ่มคนชาติอื่น

สำหรับการคบเพื่อนเป็นกลุ่มคนชาติอื่นของนักศึกษาชาวจีนมักจะไม่ค่อยสำเร็จ โดยมีปัจจัยด้านภาษา วัฒนธรรม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย ดังที่

Li (Interview, October 22, 2011) บอกว่า เวลาคบกับเพื่อนจากประเทศตะวันตกมักจะรู้สึกว่า คนตะวันตกมักจะชอบพูดและพูดมาก ทั้งวัฒนธรรมทั้งการเมือง เศรษฐกิจ แต่โดยส่วนใหญ่ตนเองจะไม่ค่อยเข้าใจเรื่องที่กำลังพูดกล่าว บางทีมีถามอะไรมาผมมักจะตอบไปแค่ yes หรือ no ซึ่งทำให้รู้สึกกลัวมาก และไม่อยากจะคบอีกต่อไป

Lei (Interview, October 17, 2011) บอกว่า “การคบกับคนเกาหลีได้จะรู้สึกเข้าใจกัน

ยากมาก เพราะต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสนทนา ซึ่งไม่ได้เป็นเจ้าของภาษาสำหรับเราทั้งสองประเทศ”

Xu (Interview, November 16, 2011) บอกว่า “ถ้าคบกับคนญี่ปุ่น เมื่อทราบกันว่าเราเป็นคนจีนบรรยากาศก็จะเปลี่ยนไป เราก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์”

1.4 เครือข่ายการคบเพื่อนเป็นกลุ่มคนจีนกับคนไทย

Ya (Interview, November 15, 2011) บอกว่า ถ้ามีเพื่อนทั้งคนจีนและคนไทยก็จะมีเพื่อนหลายคน ตนเองรู้สึกสนุกมาก วันนี้จะพาเพื่อนคนไทยไปรู้จักเพื่อนคนจีน อีกวันหนึ่ง เพื่อนคนไทยก็จะแนะนำให้เพื่อนคนไทยอื่นรู้จัก พอเวลานาน ๆ การเรียนภาษาไทยก็ไม่ได้เป็นเรื่องยากสำหรับตนเอง นอกจากนี้แล้ว เพื่อนคนไทยยังให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในเรื่องการเรียนได้

Yu (Interview, November 15, 2011) บอกว่า “ทุกครั้งคนไทยมักจะมาทักทายกับนักศึกษาจีนก่อน บางทีเราจะทำตัวแบบไม่สนใจ เพราะพูดภาษาไทยยังไม่ค่อยได้ โดยคิดว่าเมื่อไรภาษาไทยพอพูดได้แล้วค่อยไปรู้จักคงจะดีกว่า แต่ผ่านไปสองปีแล้ว ภาษาไทยก็ยังไมค่อยได้ และไม่มีเพื่อนคนไทยสักคน”

จากสภาพการคบเพื่อนของนักศึกษาจีนอาจสรุปได้ว่า เครือข่ายการคบเพื่อนของนักศึกษาชาวจีนที่มีเพื่อนคนไทยอยู่ร่วมกันจะได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนรู้ การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาไทย ส่วนปัญหาหรือข้อจำกัดที่ทำให้เครือข่ายการคบเพื่อนของนักศึกษาชาวจีนมีจำกัดนั้น ผู้วิจัยพบว่า ภาษาไทยกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญ

2.2 แหล่งสนับสนุนทางสังคม

แหล่งสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถให้ความช่วยเหลือและการสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน โดยเฉพาะในกรณีฉุกเฉินและในกรณีที่ต้องการปลอบใจ ดังที่ Yang (Interview, November 8, 2011) บอกว่า ในกรณีฉุกเฉินจะขอความช่วยเหลือจากชาวจีนมากกว่า เพราะจะอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นง่ายกว่า และเข้าใจตรงกัน

Liang (Interview, November 16, 2011) บอกว่า บางทีนักศึกษาชาวจีนประสบปัญหาฉุกเฉิน เช่น อุบัติเหตุจากรถ เป็นต้น นักศึกษาชาวจีนควรจะไปขอความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยและอาจารย์ แต่ปัญหา คือ ไม่รู้จะไปขอความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยอย่างไร และได้ที่ผู้ใด ส่วนเพื่อนคนไทยจะติดต่อไม่ได้บ้างหรือบางทีจะอยู่ที่บ้านในต่างจังหวัด ซึ่งนักศึกษาจะคาดหวังยาก และไม่มีเวลามากพอที่จะคอยคาดหวังว่า ผู้ใดจะให้ความช่วยเหลือ เพราะเรากำลังเดือดร้อนกับกรณีฉุกเฉิน ส่วนเพื่อนคนจีนก็จะช่วยคิดหาทางแก้ปัญหา ถ้าช่วย

ได้ก็ตามทันที หรือช่วยไม่ได้ก็ตามเป็นกำลังใจให้

Ya (Interview, November 15, 2011) บอกว่า “เมื่อต้องการปลอบใจ ดิฉันมักจะขอเพื่อนคนจีนที่อยู่ประเทศไทยมาพูดคุยเป็นเพื่อน บางทีก็อาจขอความช่วยเหลือจากแหล่งสนับสนุนอีกแหล่ง คือ เพื่อนหรือพ่อแม่ที่อยู่ประเทศจีน ซึ่งเราจะพูดคุย และปลอบใจโดยสื่อทางอินเทอร์เน็ต”

จากข้อความข้างต้นนี้อาจสรุปได้ว่า แหล่งที่คอยให้ความช่วยเหลือและการสนับสนุนแก่นักศึกษาชาวจีนมีแหล่งสำคัญ 2 แหล่ง คือ เพื่อนนักศึกษาชาวจีน เพราะกลุ่มคนจีนที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน และใช้ภาษาเดียวกันในการสื่อสาร ซึ่งจะทำให้การตัดสินใจได้ง่าย และเข้าใจตรงกัน ส่วนแหล่งที่สอง คือ เพื่อนคนไทย เพราะกลุ่มเพื่อนคนไทยเป็นแหล่งที่มีความสามารถและทรัพยากรทางสังคมมากกว่านักศึกษาชาวจีนหรือผู้พักแรม โดยมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในการปรับเปลี่ยนปัญหาของการดำรงชีวิตประจำวัน

2.3 การสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับ

เพื่อนคนจีนและคนไทยสามารถให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในทุกด้านตามที่นักศึกษาชาวจีนต้องการ นอกจากนี้ เพื่อนคนไทยยังสามารถสนับสนุนให้กับนักศึกษาชาวจีนในด้านภาษาไทยเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นความต้องการที่มีจำเป็นมากที่สุดของนักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ Xu (Interview, November 16, 2011) บอกว่า “เมื่อนักศึกษาชาวจีนต้องการความช่วยเหลือ เพื่อนคนไทยและเพื่อนคนจีนสามารถสนับสนุนได้ทุกเรื่อง บางทีจะขอจากเพื่อนคนไทย เพราะเพื่อนคนไทยจะช่วยได้มากกว่า บางทีก็ขอเพื่อนคนจีน เพราะเพื่อนคนจีนก็ทำได้”

Ya (Interview, November 15, 2011) บอกว่า เราอยากได้รับความช่วยเหลือในเรื่องการสอนภาษาไทยจากมหาวิทยาลัยมากที่สุด เพราะภาษาเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน และการเรียน นอกจากนี้แล้ว ความสามารถในการใช้ภาษาไทยยังส่งผลกระทบต่อความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากคนไทยคนอื่นด้วย

จากข้อมูลที่กล่าวไว้สรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมที่นักศึกษาชาวจีนได้รับนั้น กลุ่มคนจีนจะสนับสนุนในเรื่องโมติจิตรและอารมณ์ความรู้สึก เพื่อนคนไทยสามารถให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษา และการให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความแตกต่างทางวัฒนธรรมหรือระยะห่างทางวัฒนธรรม และความสามารถของกลุ่มคนจีนกับคนไทยในสังคมไทย

2.4 การตอบแทนของการสนับสนุนทางสังคม

การตอบแทนของการสนับสนุนทางสังคมเป็นวิธีการที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่ให้การสนับสนุนกับผู้ที่ได้รับการสนับสนุน และเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนคนไทยกับเพื่อนคนจีน ดังที่ Ma (Interview, November 15, 2011)

บอกว่า “เมื่อได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนคนไทย ผมมักจะชวนไปเลี้ยงอาหาร ถ้าหากนัดเวลากันยากก็จะรอกลับจากบ้านมา และเอาของฝากมาให้ เพื่อที่จะแสดงขอบคุณ และความสนิทสนมระหว่างกัน ซึ่งเพื่อนคนไทยก็บอกว่า ชอบมากและรู้สึกดีใจ”

Ya (Interview, November 15, 2011) เล่าให้ฟังว่า มีอยู่ครั้งหนึ่ง เพื่อนคนไทยเชิญชวนไปเที่ยวที่บ้าน แม่ของเพื่อนทำอาหารเย็นเพื่อต้อนรับดิฉัน แต่รสชาติอาหารมีกลิ่นแปลกมาก และไม่เคยรับประทานมาก่อนหน้านั้น แม่ของเพื่อนบอกว่า อาหารนี้เป็นอาหารที่ลูกสาวชอบมากที่สุด แต่สำหรับตนเองเป็นอาหารที่รับไม่ได้ แต่ในสุดท้าย ดิฉันก็รับประทานไปนิดหน่อย ซึ่งคิดในใจว่า การปฏิบัติตามวัฒนธรรมของคนอื่นก็เป็นการตอบแทนอย่างดีในอีกทาง หลังจากนั้น ดิฉันก็ได้รับเชิญไปเที่ยวอีกหลายครั้ง และมีความสัมพันธ์สนิทกับเพื่อนและครอบครัวของเพื่อนด้วย

เมื่อนักศึกษาชาวจีนได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนมักจะมีการตอบแทนในรูปแบบทางอ้อมกับการตอบแทนในโอกาสอื่น ๆ และวิธีการการตอบแทนดังกล่าวก็ถือว่าได้รับผลสำเร็จดี เพราะวิธีการในการตอบแทนของนักศึกษาชาวจีนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาชาวจีนกับเพื่อนคนไทยสนิทสนมและใกล้ชิดยิ่งขึ้น

2.5 การเข้าร่วมกิจกรรมสังคม

การเข้าร่วมกิจกรรมสังคมเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยนักศึกษาชาวจีนเข้าใจวัฒนธรรมไทยและปรับตัวทางวัฒนธรรม ดังที่

Xu (Interview, November 16, 2011) บอกว่า มหาวิทยาลัยบูรพามีการจัดกิจกรรมทุกวันทุกรูปแบบ ผมเคยเข้าร่วมหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมการไหว้ครู เข้าชมนิทรรศการทางวัฒนธรรม เป็นต้น โดยมีความรู้สึกว่ายินดีที่ได้รู้จักเพื่อนคนไทยจำนวนมากในโอกาสครั้งเดียว และทำให้เข้าใจวัฒนธรรมวัฒนธรรมไทยมากขึ้น นอกจากนี้ การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้รู้สึกดีใจและมีความสุขมาก

Yu (Interview, November 14, 2011) บอกว่า “เคยเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาทางวิชาการที่ภาควิชาจัดให้ หลังจากนั้นรู้สึกว่ามีแรงบันดาลใจในการศึกษาค้นหาความรู้ และเป็นโอกาสพัฒนาภาษาไทยของตนเองได้ด้วย”

Ma (Interview, November 15, 2011) เล่าให้ฟังว่า “เพื่อนคนไทยเคยชวนไปไหว้พระและพักอยู่ในวัด 1 คืน ผมรู้สึกเป็นคนนอก เพราะไม่รู้ว่าจะต้องทำอะไร ปฏิบัติตัวอย่างไร เป็นเพียงผู้สังเกตเท่านั้นเพราะคนจีนบางส่วนจะไม่ถือศาสนาใด และไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับความเชื่อศาสนาเหมือนผม”

จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมสังคมของนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมสามารถทำให้นักศึกษาชาวจีนได้รับผลประโยชน์มากมายทั้งในการดำรงชีวิต การใช้ภาษา และการเรียน แต่กิจกรรมที่นักศึกษาชาวจีนเข้าร่วมมักจะมีลักษณะเป็นผู้เข้าร่วมดำเนินการ และเป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมจีนหรือนักศึกษาชาวจีนเคยมีประสบการณ์ สรุป คือ การจัดกิจกรรมโดยมีจุดประสงค์ที่จะให้นักศึกษาชาวจีนเข้าร่วมมีความจำเป็นต้องนึกถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการกิจกรรม และความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม

วิธีการในการปรับตัวทางวัฒนธรรม

จากผลการวิเคราะห์แบบการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยได้จัดทำกิจกรรมการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับวิธีการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อที่จะอธิบายให้เห็นวิธีการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนใน 5 ลักษณะ คือ การผสมผสาน (Integration) การย่อยและดูดซึม (Assimilation) การแบ่งแยก (Separation) กลุ่มชนชายขอบ (Marginalization) และในลักษณะหลากหลายวิธี โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

1. การผสมผสาน (Integration)

นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่จะมีการปรับตัวทางวัฒนธรรมในลักษณะที่มีการรักษาวัฒนธรรมจีนไว้แล้ว ยังมีการยอมรับวัฒนธรรมไทย เพื่อผสมผสานวัฒนธรรมทั้งสองวัฒนธรรมดังที่

Yang (Interview, November 8, 2011) บอกว่า ในช่วงเวลาที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยบูรพา นอกจากได้เรียนองค์ความรู้จากอาจารย์ผู้สอนแล้ว ยังประทับใจในเรื่องความจริงจังของคนไทย โดยเฉพาะในเรื่องการจัดทำหน้าปกของการบ้านที่จะส่งอาจารย์ นักศึกษาไทยจะเริ่มจากการเลือกสีหน้าปก แล้วจัดข้อมูลเนื้อหาหน้าปกครบถ้วน และเลือกร้านเอกสารที่เข้าเล่มที่มีคุณภาพดี เมื่อตรวจสอบสมบูรณ์ครบทุกอย่าง จึงจะนำไปส่งให้อาจารย์ เรื่องนี้ทำให้ดิฉันคิดว่า คนไทยมีการบ่มเพาะความจริงใจและความจริงจังในการปฏิบัติงานในเรื่องธรรมดา จนกลายเป็นวัฒนธรรม ซึ่งทำให้เกิดผลดีที่ตามมา คือ การเคารพอาจารย์ และตนเองก็รู้สึกสำเร็จจริง ทุกวันนี้ เมื่อดิฉันต้องทำอะไรก็จะนึกถึงหน้าปกรายงานของคนไทย

2. การย่อยและดูดซึม (Assimilation)

นักศึกษาชาวจีนบางกลุ่มมักจะมีความคิดว่า วัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่ตนเองรู้สึกภูมิใจ และยินดีที่จะยอมรับวัฒนธรรมไทย โดยไม่อยากจะรักษาวัฒนธรรมของตนไว้

Wang (Interview, November 1, 2011) บอกว่า ทุกครั้งที่คนจีนเราชมน้ำใจของคนไทย และความสามัคคีของสังคม เราไม่เคยนึกถึงหรือหาเหตุผลว่า อันเป็นผลจากวัฒนธรรมและศาสนา มีอยู่ครั้งหนึ่งที่เข้าไปในวัดไทย และสังเกตความศรัทธาของคนไทยที่มีต่อศาสนาและวัฒนธรรม ผมรู้สึกว่าคุณเองก็ทำได้ ชีวิตเริ่มใหม่ได้ หลังจากนั้น ผมก็ไปวัดบ่อย เข้าพระมาไหว้ที่บ้าน เรียนภาษาไทย คบเพื่อนคนไทย ทำทุกอย่างเหมือนคนไทยและอยากกลายเป็นคนไทย เพื่อที่จะเรียนต่อหรือทำงานอยู่ที่ประเทศไทยเป็นเวลานาน ๆ

3. การแบ่งแยก (Separation)

สำหรับนักศึกษาชาวจีนบางคนก็คิดในอีกแบบหนึ่งว่า ไม่จำเป็นต้องไปติดตัววัฒนธรรมไทย ดังที่

Qi (Interview, November 2, 2011) เรื่องการยอมรับหรือการเรียนรู้สังคมวัฒนธรรมไทยไม่สำคัญมากสำหรับตนเอง เพราะจุดประสงค์ของการที่มาเรียนในประเทศไทย คือ ศึกษาองค์ความรู้ในสาขาวิชา เมื่อเรียนจบก็จะกลับบ้านทำงานที่ประเทศจีน เพราะฉะนั้น คนไทยชอบทำอะไร คิดอย่างไรกับตนเอง ผมจะไม่สนใจเลย ถ้าไม่มีเพื่อนคนไทย ก็ไปคบเพื่อนคนจีน ถ้าเรียนอะไรไม่เข้าใจ ผมจะไปหาหนังสือและเอกสารภาษาจีนมาอ่านเพิ่มเติม

4. กลุ่มชนชายขอบ (Marginalization)

นักศึกษาชาวจีนบางคนจะไม่สามารถปรับตัวยอมรับวัฒนธรรมไทยได้ และไม่สามารถเข้าร่วมกับวัฒนธรรมไทยได้ในสภาพแวดล้อมใหม่ ดังที่

Li เล่าให้ฟังว่า ในทุกปี จะมีนักศึกษาชาวจีนบางคนที่มาเรียนไม่กี่เดือนก็กลับบ้านเลย เพราะในช่วงเวลาแรกเราจะไม่ค่อยรู้อะไรมากกับคนไทยและวัฒนธรรมไทย การดำเนินชีวิตประจำวันก็ยากลำบาก การเรียนก็ไม่ค่อยได้ ซึ่งทำให้เราจะไม่อยากเข้าเรียน ไม่อยากไปไหน และเที่ยวไปวัน ๆ แต่มักจะมีน้อยคนที่อยากเรียน และเรียนดี เช่น พูดภาษาไทยได้เล็กน้อย กลุ่มนักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่จะไม่สนใจคบกับเพื่อนที่เรียนเก่ง เพราะนักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่จะเรียนไม่ค่อยได้ และคนที่เรียนได้ก็กลายเป็นคนแปลกในกลุ่ม ถ้าคนนี้ไม่ได้รับความช่วยเหลือและการดูแลจากคนไทยหรือไม่ได้คบเพื่อนคนจีนใหม่ในระยะเวลาสั้น สุดท้ายมักจะกลับบ้าน เพราะไม่มีแหล่งรองรับได้

5. หลากหลายวิธี

5.1 การผสมผสาน และการย่อยและดูดซึม (Integration and Assimilation)

นักศึกษาชาวจีนบางส่วนนอกจากมีการยอมรับวัฒนธรรมไทยแล้ว ยังมีความคิดที่จะนำวัฒนธรรมไทยที่ตนเองได้บ่มเพาะไปแพร่กระจายในต่างภูมิภาค ดังที่

Ya (Interview, November 15, 2011) ว่า การใช้ชีวิตในประเทศไทย ดิฉันรู้สึก ว่า คนไทยมีวัฒนธรรมหลายประการที่คนจีนเราต้องเรียน และปรับเปลี่ยน เช่น มารยาทในการทักทาย การเคารพผู้ใหญ่ผู้มีความสามารถ การให้น้ำใจกัน ยิ้มกับคนที่ไม่รู้จัก เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องทางวัฒนธรรมที่ดิฉันจะจำไว้และบอกเล่าให้เพื่อนรอบข้างฟัง และตนเองจะพยายามถือปฏิบัติไปตลอดเวลา

5.2 การผสมผสาน และการแบ่งแยก (Integration and Separation)

นักศึกษาชาวจีนบางคนคิดว่า วัฒนธรรมจีนกับวัฒนธรรมไทยมีความสำคัญเท่ากัน แต่ต้องปฏิบัติในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ดังที่

Ma (Interview, November 15, 2011) บอกว่า เมื่อเรียนอยู่ในประเทศไทย ผมจะปฏิบัติตามแบบไทย เช่น สวัสดิ์อาจารย์ พูดเสียงเบา สวมชุดนักศึกษา ทุกสิ่งเท่าที่ทำได้ เป็นต้น แต่เมื่ออยู่ประเทศจีนก็จะปฏิบัติตามเหมือนเพื่อนคนจีนทั่วไป เพราะถ้าอยู่ประเทศไทยไม่ปฏิบัติตามแบบคนไทย การดำรงชีวิตและการเรียนจะยากลำบากมาก แต่ถ้าปรับตัวตามวัฒนธรรมไทย ผมก็อาจเสียเพื่อนที่ประเทศจีนไป เพราะฉะนั้น ผมคิดว่า การปรับตัวทางวัฒนธรรมเหมือนกับการใช้ภาษา เวลาอยู่ประเทศใดก็ต้องพูดภาษาของประเทศนั้น

จากการพรรณนาที่สนทนาและวิธีการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยพบว่า วิธีการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนมี 3 ลักษณะ คือ วิธีการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนมีลักษณะหลากหลาย และทุกวิธีการที่ปรากฏจากนักศึกษาชาวจีนประยุกต์ใช้สามารถทำให้นักศึกษาชาวจีนปรับตัวได้ ลักษณะที่สอง คือ การเลือกวิธีการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับระดับความเข้าใจกับการสัมผัสวัฒนธรรมไทย และบุคลิกภาพของนักศึกษาชาวจีนแต่ละคน ส่วนลักษณะที่สาม คือ วิธีการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนทุกรูปแบบ ทำให้นักศึกษาชาวจีนมีการบูรณาการใหม่และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งทำให้วิถีชีวิต ค่านิยม และพฤติกรรมของนักศึกษาชาวจีนมีการเปลี่ยนไปในรูปแบบใหม่

กระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรม

จากผลการวิเคราะห์แบบการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยได้จัดทำกิจกรรมการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับกระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีรายละเอียดดังนี้

กระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนมี 2 กระบวนการ คือ ช่วงแรกที่มีการสัมผัสวัฒนธรรมไทยโดยมีความรู้สึกตื่นเต้นดีใจกับสภาพแวดล้อมใหม่ และค่อย

ประสบปัญหาที่เกิดจากการซื้อทางวัฒนธรรม หลังจากนั้นเริ่มปรับตัวบูรณาการใหม่ จนปรับตัวทางวัฒนธรรมได้ ซึ่งเป็นกระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับทฤษฎีเส้นโค้ง B ได้กล่าวไว้ ดังนี้

Lei (Interview, October 17, 2011) บอกว่า “ช่วงแรกที่เข้ามาเรียนในประเทศไทยรู้สึกตื่นเต้นดีใจมาก โดยเฉพาะในเรื่องการชิมอาหารไทยที่อร่อยและการเรียนรู้ชื่ออาหารไทย เช่น ส้มตำ ต้มยำกุ้ง ยำทะเล เป็นต้น”

Ya (Interview, November 15, 2011) บอกว่า “เรื่องที่ตื่นเต้นประทับใจในช่วงแรก คือเพื่อนคนไทยที่เรียนชวนไปนั่งเล่นและพูดคุยที่ชายหาดบางแสน ถึงแม้ว่า ตนเองยังพูดไม่ค่อยได้แต่ฉันรู้สึกดีใจ และได้เรียนรู้คำใหม่ของภาษาไทยด้วย”

กระบวนการที่ 2 คือ นักศึกษาชาวจีนจะประสบปัญหาทางวัฒนธรรมก่อน และพยายามเรียนรู้และเข้าใจสภาพแวดล้อมใหม่เพื่อที่จะหาแนวทางในการปรับตัวทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ปรากฏในกลุ่มนักศึกษาชาวจีนเป็นจำนวนมาก โดยมีเหตุผลจากผลการการสำรวจว่า ช่วงเวลาที่นักศึกษาชาวจีนรู้สึกอยากกลับบ้านมากที่สุดเป็นช่วงระยะเวลาแรกที่มีการสัมผัสวัฒนธรรมไทย และปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงนี้จะเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับภาษาไทย ดังนี้

Yang (Interview, November 8, 2011) เล่าให้ฟังว่า การเรียนวันแรกในประเทศไทย ผมออกจากห้องพัก และกำลังจะเดินไปเรียน มีคนไทยคนหนึ่งที่อยู่ตรงข้างถนนยกมือขึ้นและยิ้มให้ผม ในตอนนั้น ผมเข้าใจว่าคนไทยกำลังทักทายตนเองอยู่ ผมก็ยิ้มและยกมือเพื่อทักทายคนนั้นด้วย พอผมทักทายเสร็จคนนี้ก็ขยับมือเดือไรซ์ค์มาอยู่ข้าง ๆ และพูดภาษาไทยกับผม ซึ่งผมไม่รู้ว่าจะทำอะไรกับตนเอง และไม่รู้ตนเองจะต้องทำอย่างไร พูดภาษาไทยไม่ได้ และฟังไม่เข้าใจมักจะทำให้นักศึกษาชาวจีนทำเรื่องที่ตลกคนไทยต้องยิ้ม

Ma (Interview, November 15, 2011) จำได้ว่า ในช่วง 3 วันแรกที่เข้ามาเรียนในประเทศไทย ผมไม่ได้รับประทานอาหารเข้ากับอาหารเย็นเป็นเวลา 3 วัน เพราะพูดภาษาไทยไม่ได้ เวลาอยู่ในประเทศจีนโรงอาหารของมหาวิทยาลัยจะจัดอาหารจำหน่ายวันละ 4 ครั้ง คือ อาหารเช้า อาหารกลางวัน อาหารเย็น และอาหารค่ำ แต่ในประเทศไทยมีเพียงอาหารกลางวัน ผมสงสัยทุกครั้งทีเข้าไปในโรงอาหาร อยากถามคนไทย แต่ถามไม่เป็น

ด้วยข้อมูลและผลการสำรวจในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปกระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทยได้ว่า กระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนมีสองแนวทาง คือ มีการซื้อทางวัฒนธรรมในช่วงหลังจากเข้ามาในประเทศไทยสักระยะเวลาหนึ่ง และมีการซื้อทางวัฒนธรรมในช่วงแรกที่เข้ามาในประเทศไทย ซึ่งขึ้นอยู่กับ ความสามารถในการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน เพราะภาษาไทยเป็นช่องทาง

หลักในการเรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมไทย ถ้านักศึกษาชาวจีนเคยเรียนภาษาไทยมาเล็กน้อย การปรับตัวทางวัฒนธรรมก็จะง่ายขึ้น และมีความรู้สึกตื่นเต้น ส่วนนักศึกษาชาวจีนที่ไม่เคยเรียนภาษาไทยก็จะทำให้การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนขาดสื่อในการเรียนรู้โดยตรง เพราะภาษาไทยเป็นภาษาราชการของประเทศไทยประเทศเดียว และไม่ได้เป็นภาษาสากล เหมือนกับภาษาอังกฤษ ซึ่งทำให้การเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนมีจำกัด และเป็นปัญหาที่นักศึกษาชาวจีนรู้สึกไม่สามารถปรับได้ในตลอดเวลาที่เรียนในประเทศไทย

การเสนอแนวทางที่สนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาชาวจีนมักจะมีปัญหาในเรื่องการใช้ภาษาไทย การเรียน การดำรงชีวิตประจำวัน โดยเนื่องจากสภาพแวดล้อมวัฒนธรรมที่มีความแปลกใหม่ และแตกต่างกัน ด้วยปัญหาเหล่านี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ชาวจีนที่มีประสบการณ์ในการเรียนต่างประเทศ เพื่อที่จะรวบรวมนโยบายและกิจกรรมที่ประเทศอื่นได้กำหนดจัดขึ้นไว้สำหรับการบริหารดูแลนักศึกษาต่างชาติ และนำมาปรับและเลือกเสนอเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีรายละเอียดดังนี้

การเสนอนโยบายที่สนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาต่างชาติในต่างประเทศ

เมื่อปี ค.ศ. 1988 คณะกรรมการรองอธิการบดีมหาวิทยาลัย (ทั่วประเทศ) ของประเทศออสเตรเลีย ได้จัดแผนการสนับสนุนนักศึกษาต่างชาติ เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการให้บริการแก่นักศึกษาต่างชาติ โดยกำหนดไว้ว่า มหาวิทยาลัยทุกแห่งต้องรับผิดชอบ และสนับสนุนการศึกษา และการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่นักศึกษาต่างชาติ เพื่อทำให้นักศึกษาต่างชาติให้คำวิจารณ์การศึกษา และสังคมของออสเตรเลียเป็นที่ยอมรับ ภายใต้ นโยบายดังกล่าว มหาวิทยาลัยออสเตรเลียได้สำรวจความต้องการและปัญหาทั่วไปของนักศึกษาต่างชาติ และวางแผนจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการสนับสนุนนักศึกษาต่างชาติ ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรก่อนการเรียน การเสนอแนะข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่พักอาศัย การจัดหลักสูตรอบรมภาษา นอกจากนี้ ยังมีการให้บริการอื่น เพื่อสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาต่างชาติ เช่น การสนับสนุนสถานที่ และอุปกรณ์ในมหาวิทยาลัยเฉพาะนักศึกษาต่างชาติ บริการทางชมรม และการเรียนรู้ระบบการศึกษาทางวิชาการ เป็นต้น Zhang กล่าว

Mei (Interview, December 9, 2011) เป็นชาวจีนที่สำเร็จการศึกษาจาก University of Southampton ประเทศอังกฤษ เล่าให้ฟังว่า มหาวิทยาลัย Southampton เป็นมหาวิทยาลัยที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม “การต้อนรับและ การให้บริการ” ของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยมี

กิจกรรมการต้อนรับและการให้บริการรับส่ง และให้คำปรึกษาฟรีแก่นักศึกษาต่างชาติที่สนามบิน ก่อนเดินทางถึงประเทศอังกฤษ ตนเองก็ได้รับข้อมูลเอกสารต่าง ๆ จากมหาวิทยาลัย และข้อมูล เหล่านี้ ทำให้ตนเองได้รับรู้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย และเมืองที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ เมื่อ เดินทางถึงมหาวิทยาลัย ชมรมนิสิตจะจัดนักศึกษาชาวจีนมาแนะนำสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม ประเพณีเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย และประเทศอังกฤษให้กับนักศึกษาต่างชาติที่มาใหม่ เพื่อที่จะ สนับสนุนการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยได้จัดอาจารย์ที่ปรึกษาสองท่าน ค่อยให้ความช่วยเหลือ และการสนับสนุนในเรื่องการเรียน การดำรงชีวิต สุขภาพร่างกาย

Zhen (Interview, December 11, 2011) เล่าให้ฟังว่า เพื่อช่วยนักศึกษาต่างชาติแก้ไข ปัญหาในช่วงเวลาการปรับตัว ประเทศญี่ปุ่นได้จัดระบบ “การสอบถาม” สำหรับนักศึกษาต่างชาติ โดยมีการจัดสถานที่ในมหาวิทยาลัยสำหรับนักศึกษาที่มาขอคำปรึกษา และสอบถาม ในสถานที่ ดังกล่าวนี้นี้มีบริการเสริมต่าง ๆ เช่น ห้องพักชั่วคราว ห้องวารสาร ห้องอินเทอร์เน็ต ห้องกิจกรรม ห้องตรวจสุขภาพร่างกาย ห้องบันทึก ห้องปรึกษาสุขภาพจิต เป็นต้น ไม่ว่าประสบปัญหาในเรื่อง การเรียนหรือการดำรงชีวิตประจำวันก็ตาม นักศึกษาต่างชาติสามารถเข้ามารับใช้บริการและ สอบถามได้เสมอ นอกจากนี้ บางมหาวิทยาลัยยังมีการให้ความช่วยเหลือและบริการล่ามแปลทาง โทรศัพท์ ซึ่งเป็นความช่วยเหลือและการสนับสนุนที่ดีสำหรับนักศึกษาต่างชาติที่เข้าเรียนใหม่ ประเทศแคนาดาเป็นประเทศที่มีการรับนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก โดยมีประสบการณ์ในการดูแล และสนับสนุนการปรับตัวของนักศึกษาต่างชาติอย่างเป็นระบบ

Min (Interview, December 11, 2011) ได้บอกว่า University of Saskatchewan มีการจัดกิจกรรม สำหรับนักศึกษาต่างชาติคนใหม่ไว้หลายกิจกรรม เช่น กิจกรรม English corner เพื่อที่จะอบรม ภาษาและวัฒนธรรมในการคบหาทางสังคม กิจกรรมไมตรีนานาชาติ กิจกรรมต้อนรับ และกิจกรรม ของเทศกาล เป็นต้น มหาวิทยาลัยจะเชิญชวนนักศึกษาต่างชาติทุกชาติทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมกับคน แคนาดาหรือครอบครัวคนแคนาดา เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาต่างชาติได้รู้จักเพื่อนใหม่ และเรียนรู้ วัฒนธรรมแคนาดา การจัดอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งในการเรียน และในการดำรงชีวิตประจำวัน กิจกรรม Workshops ด้านวัฒนธรรม เพื่อสร้างโอกาสให้กับนักศึกษาต่างชาติได้แสดงวัฒนธรรมของตน เช่น Workshops ด้านอาหาร ด้านดนตรี ด้านภูมิปัญญา เป็นต้น

ประเทศอเมริกาเป็นอีกประเทศที่มีระบบและแผนในการสนับสนุนการปรับตัวทาง วัฒนธรรมของนักศึกษาต่างชาติ Yang (Interview, December 7, 2011) บอกว่า มหาวิทยาลัยของ ประเทศอเมริกาทั่วไปมักจะ มีการจัดแผนการปรับตัวและการอบรมภาษาให้กับนักศึกษาต่างชาติ เป็นเวลา 2 สัปดาห์ก่อนที่จะเข้าเรียนเป็นปกติ โดยมีการแนะนำสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย และ การใช้ทรัพยากรกับสถานที่อุปกรณ์ในมหาวิทยาลัย การจัดการเวลาอย่างไร การเลือกวิชา

ลงทะเบียนอย่างไร การดำเนินการวิจัยอย่างไร นอกจากนี้ ยังมีการจัดสัมมนาสำหรับประเด็นที่นักศึกษาต่างชาติสนใจ การให้บริการสอบถาม และปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย การให้ปรึกษาทางสุขภาพจิต การจัดหาเพื่อนสนับสนุน อธิบายระบบการเรียนการสอน ประกาศข้อมูลทุนศึกษา การให้ข้อมูลสถานที่พักอาศัย แนะนำกฎระเบียบ และนโยบายการทำงาน ตลอดจนถึงการจัดหาครอบครัวคนท้องถิ่น เพื่อพำนักอาศัย และดูแลซึ่งกันและกัน (Home Stay)

จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและกิจกรรมในการสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาต่างชาติในประเทศต่างสรุปได้ว่า ถึงแม้ว่า นโยบายและกิจกรรมสำหรับนักศึกษาต่างชาติมีความแตกต่างกัน แต่นโยบายเหล่านี้จะมีลักษณะและวัตถุประสงค์เดียวกันอยู่ 3 ประการ คือ เพื่อที่จะสนับสนุนและให้คำปรึกษาในการดำรงชีวิตประจำวัน และการเรียนแก่นักศึกษาชาวต่างชาติ ประการที่สอง คือ เพื่อที่จะอบรมภาษาให้กับนักศึกษาต่างชาติที่ไม่สามารถใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร และประการที่สาม คือ เพื่อสนับสนุนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น และสร้างโอกาสให้นักศึกษาต่างชาติได้มีการสัมผัสในหลายลักษณะ

การเสนอแนวทางที่สนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา

ด้วยข้อมูลที่กล่าวเกี่ยวกับประสบการณ์ในการสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาต่างชาติในประเทศต่าง ๆ และผลการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีแนวคิดเป็น 3 ประการเกี่ยวกับการสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน และรวมทั้งนักศึกษาชาติอื่นด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การอบรมภาษาไทย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ปัญหาทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวัน และปัญหาที่นักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพารู้สึกปรับตัวได้ยากเป็นปัญหาการใช้ภาษาไทย ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวัน การเรียน การเข้าสังคมหลายด้านที่เกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน ดังนั้น การอบรมภาษาไทยเป็นเรื่องสำคัญสำหรับนักศึกษาชาวจีน และทางมหาวิทยาลัยอาจจำเป็นต้องมีการสนับสนุน โดยผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า สามารถสนับสนุนได้ในสองแนวทาง คือ การเปิดหลักสูตรภาษาไทยสำหรับนักศึกษาต่างชาติเป็นกิจกรรมสนับสนุนภาษาไทย เพื่อที่จะสอนและอบรมนักศึกษาต่างชาติสามารถพูดและฟังภาษาไทยได้ในระดับที่สามารถนำไปดำรงชีวิตประจำวัน รวมทั้งการแนะนำและเรียนรู้สังคมวัฒนธรรมไทย

Ting (Interview, November 15, 2011) บอกว่า ช่วงแรกที่มาเรียนในประเทศไทย เรื่องการรับประทานอาหาร เรื่องการเดินทางที่เป็นเรื่องธรรมดากลายเป็นปัญหา เพราะพูดภาษาไทยไม่ได้ แต่เมื่อได้รับการอบรมภาษาไทยจากอาจารย์มาเพียง 1 เดือน ตนเองก็เริ่มพูด

ได้มาก เรื่องชีวิตประจำวันกลายเป็นเรื่องธรรมดา และในตอนนี้ กำลังวางแผนจะไปเที่ยวต่างจังหวัดกับเพื่อนอีกสองคน และตนเองเป็นมัคคุเทศก์ จึงได้เรียนภาษาไทยเป็นประจำ จนถึงวันนี้ ตนเองต้องทำอะไรเพื่อการเรียนและการดำรงชีวิตมากกว่านี้

อีกแนวทาง คือ การจัดตั้งชมรมการแลกเปลี่ยนสอนภาษาระหว่างนักศึกษาไทยกับนักศึกษาต่างชาติ เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้กับนักศึกษาต่างชาติที่มีจุดประสงค์จะเรียนภาษาไทย และนักศึกษาไทยที่กำลังเรียนภาษาต่างประเทศได้แลกเปลี่ยนกันสอนภาษา และวัฒนธรรม ในขณะเดียวกัน ยังสามารถเปิดโอกาสให้กับนักศึกษาต่างชาติและนักศึกษาไทยได้กลับเป็นเพื่อนกัน

2. การจัดตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติประจำมหาวิทยาลัย

เมื่อนักศึกษาต่างชาติได้เดินทางเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยบูรพาแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ก็จะเกิดขึ้น ในขณะที่นักศึกษาต่างชาติเดือดร้อนกับการดำรงชีวิต ทางอาจารย์และมหาวิทยาลัยก็มีปัญหาบริหารจัดการ เช่น การอธิบายระบบการลงทะเบียน การประกาศข้อมูลการเรียนการสอน เพราะระบบการบริหารและวัฒนธรรมมีความแตกต่างกัน ซึ่งทำให้เรื่องที่เราเข้าใจกลายเป็นเรื่องที่เราซับซ้อนอธิบายยาก เพื่อที่จะสนับสนุนและแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยส่วนใหญ่ ประเทศที่มีนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมากมักจะมีการจัดอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อที่จะสนับสนุนการดำรงชีวิตประจำวัน การเรียน และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของนักศึกษาต่างชาติ และเป็นสื่อกลางระหว่างนักศึกษาต่างชาติกับมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ยังสามารถที่จะรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นต่าง ๆ ที่นักศึกษาต่างชาติเสนอมา เพื่อที่จะนำไปปรับเปลี่ยนแนวทางในการบริหารงาน ดังที่ อาจารย์ที่ปรึกษา Bin บอกว่า

ผมมีหน้าที่สนับสนุนนักศึกษาชาวจีนแก้ไขปัญหาทั้งในเรื่องการเรียน และการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นเกือบทุกกรณี เช่น มีปัญหาในการลงทะเบียน พาไปโรงพยาบาลรักษาโรค การเกิดอุบัติเหตุ ในขณะเดียวกัน ผมก็ต้องช่วยอาจารย์ปรึกษากับนักศึกษาที่เรียนไม่ทัน การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ บางทีก็มีนักศึกษาจากคณะอื่นมาขอความช่วยเหลือ และสอบถาม ถ้าช่วยได้ผมก็จะช่วย แต่ความสามารถตนเองก็มีจำกัด บางทีเรื่องเก่ายังไม่ได้แก้ไขเรื่องใหม่ก็เกิดขึ้นมาอีก เพราะฉะนั้น ผมรู้สึกว่ สำหรับนักศึกษาชาวจีนอาจารย์ที่ปรึกษามีความสำคัญมาก และทุกวันผมมีความสุขกับงานที่ผมทำ ถึงแม้ว่าจะเหนื่อยมากกว่าคนอื่น

จากข้อมูลดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึง ความจำเป็นและความสำคัญของการจัดตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติ ถ้ามหาวิทยาลัยบูรพา มีการจัดตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติประจำมหาวิทยาลัยก็สามารถช่วยนักศึกษาต่างชาติจากประเทศต่าง ๆ ได้มากมาย และมีบทบาทสำคัญสำหรับการบริหารงานเกี่ยวกับนักศึกษาต่างชาติในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้แล้ว ผู้วิจัยยังมีความคิดเห็นว่า การจัดตั้งอาจารย์ที่เป็นที่ปรึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติต้องมีข้อพิจารณา

2 ประการ คือ ควรจะพิจารณาประสบการณ์ในการใช้ชีวิตต่างประเทศ ซึ่งจะเข้าใจและมีความรู้สึกเดียวกันกับปัญหาที่นักศึกษาต่างชาติได้ประสบ ประการที่สอง คือ ควรจะพิจารณาความสามารถทางการใช้ภาษา และเทคนิคในการสนทนา เพื่อที่จะอธิบายเหตุการณ์ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกกรณี โดยสะดวกและเข้าใจง่าย ถ้าอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่มีสัญชาติเดียวกันกับนักศึกษาต่างชาติ และสามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับคนไทยได้ ก็อาจสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือได้ยิ่งขึ้น

3. การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร

การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อที่จะช่วยนักศึกษาต่างชาติในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำรงชีวิต การเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมที่นักศึกษาสนใจ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้และการสนับสนุนการปรับตัวของนักศึกษาต่างชาติในอีกแนวทาง ดังที่ Fei (Interview, December 6, 2011) บอกว่า นักศึกษาชาวจีนเราอยากได้สถานที่หรือบริเวณสำหรับนักศึกษาต่างชาติประกาศข้อมูล มีส่วนที่ขอข้อมูล และอีกส่วนที่ประกาศข้อมูล ถ้ามีส่วนนี้ นักศึกษาต่างชาติสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากรได้สะดวก โดยเฉพาะนักศึกษาใหม่ เช่น สถานที่พักอาศัยใดสะดวกปลอดภัยและราคาถูก ไปสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมีเส้นทางใดบ้าง ไปงานสมรสเพื่อนคนไทยจะมอบของอะไรอะไรดี ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยนี้ผู้ใดควรทราบ เป็นต้น ซึ่งเหมือนกับระบบสืบค้น Google และ Baidu สำหรับนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย และเมื่อไรที่นักศึกษาไทยต้องการความช่วยเหลือจากนักศึกษาต่างชาติก็สามารถประกาศข้อมูลไว้ได้ ในขณะเดียวกัน นักศึกษาชาวต่างชาติกับเพื่อนคนไทยก็จะช่วยกันเพิ่มเติมข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ให้ผู้ที่สนใจได้ทราบและเรียนรู้

การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวนั้น สามารถช่วยนักศึกษาต่างชาติแก้ไขปัญหาในหลายด้าน โดยรวมวิธีการและความคิดเห็นทั้งนักศึกษาต่างชาติที่มีประสบการณ์ และวัฒนธรรมความสามารถของกลุ่มชนในสังคมไทย ซึ่งเป็นการจัดการทรัพยากรทั้งองค์ความรู้ต่าง ๆ และการใช้ทรัพยากรมนุษย์ในแนวทางที่ดี ในขณะเดียวกัน ข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ต่าง ๆ ยังสามารถสะสมรวบรวมได้เป็นแนวทางและประสบการณ์ให้กับนักศึกษาต่างชาติ อาจารย์ชาวต่างชาติ ตลอดจนถึงชาวต่างชาติกลุ่มอื่นในสังคมไทยจะได้นำไปประยุกต์ใช้ และใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ

4. การสังเคราะห์ปัญหาสำคัญในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา

จากผลการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่นักศึกษาชาวจีนรู้สึกยากลำบาก และปัญหาที่นักศึกษาชาวจีนปรับตัวไม่ได้หรือปรับตัวได้ยากในตลอดเวลาที่เรียนในมหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้วิจัยพบว่า ในปัญหาดังกล่าวนี้นี้ มีปัญหาบางประการเกิดขึ้น โดยเนื่องจากความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมประเทศไทยกับวัฒนธรรมประเทศจีน ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความจำเป็นต้องสังเคราะห์แสดงให้เห็น เพราะปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญที่มักจะทำให้เกิดเข้าใจกันยากระหว่างนักศึกษาชาวจีนกับคนไทย และเป็นปัญหาที่นักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพายอมรับได้ยาก โดยปรากฏในประเด็นดังต่อไปนี้

4.1 การใช้ภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ

ภาษาไทยเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน และเป็นส่วนสำคัญในวัฒนธรรมไทยที่นักศึกษาชาวจีนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เมื่อนักศึกษาชาวจีนเข้ามาเรียนรู้เพื่อต้องการที่จะสื่อสารกับคนไทยได้อย่างรู้เรื่อง และเพื่อที่จะใช้ภาษาเป็นชนวนนำพาตนเข้าไปสัมผัสกับความงามและความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยได้ แต่การเรียนรู้ภาษาไทยไม่ได้เป็นเรื่องง่ายสำหรับนักศึกษาชาวจีนทั่วไป เพราะภาษาไทยเป็นภาษาที่ออกเสียงยาก และจำได้ยาก บางทีนักศึกษาจะพูดไม่ชัด บางทีจะใช้คำศัพท์ไม่ถูกต้อง บางทีจะผิดไวยากรณ์ ซึ่งมักจะทำให้คนไทยตกใจ ไม่เข้าใจ และอาจเกิดเป็นเรื่องน่าขำทันทีก็ได้ แต่ในขณะเดียวกัน ความรู้สึกของนักศึกษาชาวจีนก็ไม่ได้คิดว่า การพูดภาษาไทยผิดเป็นเรื่องน่าขำ Lei บอกว่า ในเวลาที่คนไทยจำหัวเราะอยู่ หรือทำหน้าแบบไม่เข้าใจและพูดว่า อะไรวะ เพราะตนเองพูดผิด ตนเองจะรู้สึกเสียใจมาก เครียด และโกรธมาก เพราะตนเองกำลังคอยขอความช่วยเหลืออยู่ และอยากได้คำชมเชยเป็นกำลังใจในการเรียนรู้ภาษาไทย ถึงแม้ว่า ตนเองตั้งใจเรียนมากแล้ว แต่ยังไม่สามารถพูดได้ดีในระยะเวลาสั้น ซึ่งก็เหมือนกับคนไทยพูดภาษาอังกฤษ

4.2 วัฒนธรรมในการรับประทานอาหาร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาชาวจีน โดยเฉพาะนักศึกษาผู้หญิงมักจะยึดถือและปฏิบัติวัฒนธรรมในการรับประทานอาหารมาก โดยเน้นการระบบประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย เช่น พัก ถั่ว น้ำซุปรำรุงร่างกาย เป็นต้น แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่แล้ว การรับประทานอาหารของนักศึกษาชาวจีนต้องปรับเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมท้องถิ่น เมื่อนักศึกษาชาวจีนอยากรับประทานอาหารรสชาติเหมือนที่บ้านแล้ว มักจะไปตามหาร้านอาหารที่ชาวจีน หรือไปซื้ออาหารสดจากตลาดกลับบ้านทำเอง ส่วนอาหารไทยที่นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ไม่ค่อยรับประทานในโอกาสปกติ คงจะเป็นอาหารประเภทที่มีรสชาติหวาน อาหารผักสด และอาหารประเภทผัดที่ไม่มีความร้อน นอกจากนี้แล้ว อาหารไทยประเภทอื่น นักศึกษาชาวจีนสามารถรับประทานได้ และรับประทานบ่อย เช่น ส้มตำ ต้มยำกุ้ง ยำทะเล เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นรสชาติเผ็ดหรือรสชาติเปรี้ยวก็ตาม

อีกประการที่เกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่นักศึกษาชาวจีนหลายคนบอกว่า เมื่อชวนเพื่อนคนไทยไปทานข้าวด้วยกัน เพื่อนคนไทยส่วนใหญ่จะติดพูดคุยกับเพื่อนทางโทรศัพท์เป็นเวลานาน บางทีจะพูดคุยตลอดเวลาทานข้าว ซึ่งนักศึกษาชาวจีนมักจะรู้สึกว่าการกระทำเช่นนี้เป็นการเสียมารยาท และเป็นเรื่องที่ไม่เห็นด้วยยิ่ง เพราะการชวนทานข้าวด้วยกันในวัฒนธรรมจีนนั้น แสดงว่าชาวจีนอาจมีจุดประสงค์เพื่อที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในโอกาสส่วนตัว ถ้าเพื่อนคนไทยตกลงกับเพื่อนจีนแล้วก็ควรให้ความสำคัญกับเพื่อนผู้ชวนในช่วงเวลานี้

4.3 การตรงต่อเวลา

คนจีนจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก แต่คนไทยมักมาช้าเป็นประจำ นักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพามักจะพบการนัดหมายที่ไม่ตรงเวลา ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดการเรียน หรือการนัดเพื่อนไปเที่ยวก็ตาม ซึ่งทำให้นักศึกษาชาวจีนเสียความรู้สึกก่อนที่จะได้พบเจอกับเพื่อนนัดหมาย และรู้สึกหงุดหงิดในระหว่างการคอยรอ และทำให้เสียเวลาทั้งสองฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอว่า ถ้าหากมีการนัดหมายกับนักศึกษาชาวจีนในโอกาสที่สำคัญและเป็นทางการ นักศึกษาชาวจีนมักจะไปก่อนเวลานัด เพราะคนจีนเห็นว่า การตรงต่อเวลาเป็นการแสดงให้เห็นว่าตนเองให้ความสำคัญกับการนัดหมายนี้ และเป็นการเคารพบุคคลที่นัดพบ นอกจากนี้แล้ว การตรงต่อเวลาจะช่วยให้ตนเองเป็นบุคคลที่ขยันขันแข็ง เอาการเอางาน มีความกระตือรือร้น และไม่เฉื่อยชา ยังสามารถจัดการกับงานหรือสิ่งที่ผ่านเข้ามาได้อย่างเป็นระเบียบ ทำให้เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จ และมีความก้าวหน้าในชีวิต รวมถึงเป็นบุคคลน่าเชื่อถือ และผู้อื่นให้ความไว้วางใจแก่ตนเอง